

Etelä-Karjalan liitto
Satu Sikanen
Päivi Ilves

Taustaksi valmistelulle: Etelä-Savon maakuntaliiton arvio Interreg Central Baltic Programme 2021–2027 ohjelma-alueen laajentamisesta

Sovitun mukaisesti lähetämme aluelaajennuksen valmistelun tueksi tietoja Etelä-Savon maakunnasta, toimitettavaksi eteenpäin Työ- ja elinkeinoministeriölle ja tarvittaessa hallintoviranomaiselle ja muille asiaa edistäville tahoille.

Etelä- Savon maakuntaliiton perustelu aluelaajennuksen tarpeellisuudelle

EU:n ulkorajaohjelmat ovat olleet koko 2000-luvun tärkeä kehittämisinstrumentti rajaseuduille. ENI CBC- ohjelmille yhteisiä painopisteitä ovat olleet elinkeinoelämän kehittäminen, ympäristönsuojelu sekä rajojen hallinta ja turvallisuus. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on muuttanut Suomen ja Venäjän välisellä rajalla toteutettavien ENI CBC -ohjelmien toimintaympäristön, minkä vuoksi Euroopan komissio on jäädyttänyt ohjelmien rahoitussopimukset. Sen seurauksena ohjelmien toimeenpano Venäjän kanssa on keskeytetty.

Ohjelmakaudelle 2021–2027 valmisteltiin Suomessa kolmea EU:n ulkorajoille sijoittuvaa Interreg NEXT -ohjelmaa, joiden tavoitteena olisi ollut jatkaa aiempien ENI CBC- ohjelmien kehittämistyötä tukemalla Suomen ja Venäjän raja-alueiden kehitystä ja yhteistyötä erilaisten kehittämis- ja investointihankkeiden avulla. Kolmelle ulkorajoilla toteutettavalle NEXT-Interreg-ohjelmalle oli myönnetty EU-rahoitusta yhteensä 112,1 miljoonaa euroa, josta 55,5 miljoonaa euroa EAKR:n rahoitusta ja 56,6 miljoonaa euroa NDICI-rahoitusta.

Sodan vaikutuksesta Venäjään kytkeytyvien kauden 2021–2027 ulkorajayhteistyöohjelmien valmistelu on nyt keskeytetty. Vuoden 2022 EAKR:stä on siirretty 9,5 miljoonaa euroa Interreg Aurora- ja Interreg Central Baltic -ohjelmiin, joiden alueeseen Etelä-Savo ei kuulu.

Rajaohjelmien jäädytys poisti Etelä-Savosta yhden keskeisen aluekehittämisen rahoitusinstrumentin ja kansainvälisen yhteistyöväylän.

Etelä-Savon maakuntaliitto pitää tärkeänä ja perusteltuna, että Interreg Central Baltic 2021–2027 -ohjelman aluetta laajennetaan käsittämään Etelä-Savon maakunta vuodesta 2023 alkaen. ENI CBC:n Kaakkois-Suomi- Venäjä-ohjelman muut maakunnat (Etelä-Karjala, Kymenlaakso) ovat jo mukana Interreg Central Baltic-ohjelmissa, joten aluelaajennus muodostaa tältä osin loogisen jatkumon jo virinneille kumppanuuksille ja tarjoaa Etelä-Savon osaamisen muiden alueiden hyödynnettäväksi.

Aluelaajennuksesta on alustavasti keskusteltu komission edustajien kanssa myönteisessä hengessä.

Etelä-Savon maakuntaliiton arvio Central Baltic-ohjelmasisällön soveltuvuudesta

Etelä-Savon maakuntaliitto on alustavasti arvioinut Interreg Central Baltic 2021–2027-ohjelman tavoitteita ja sisältöjä ja niiden yhteensopivuutta maakunnan tavoitteiden ja osaamisprofiilin kannalta.

Ohjelman alatavoitteet ovat Etelä-Savon maakunnan kehittämistavoitteiden mukaisia ja hyödynnettävissä. Maakunnassa on aktiivista omaa ja yhteistyössä toteutettavaa aluekehittämistä, TKI-toimintaa sekä yritystoimintaa ohjelmatavoitteiden alueilla. Näihin viitataan tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

Interreg Central Baltic-ohjelma ei kuitenkaan ole alueellamme vielä kovin tunnettu. Sen vuoksi tarvitaan erityisiä viestinnällisiä ja jalkauttamisponnisteluja, jotta toimijakentän aktivoituminen varmistetaan. Alueellisen aktivoitumisen tukemiseksi Etelä-Savon maakuntaliitto kannattaa CB-ohjelman Contact Pointin sijoittamista Kaakkois-Suomeen, esimerkiksi Etelä-Karjalan liiton toteutettavaksi.

Etelä-Savon maakunnan vahvuudet – mitä voimme tarjota CB-ohjelmalle

Etelä-Savoon on kehittynyt ja kehittymässä useita kehittämisalustoja, joissa on valtakunnan tasolla ja kansainvälisestikin vahvaa erityisosaamista sekä tutkimus- ja innovaatiotoimintaa.

Ekosysteemejä, klustereita ja kehitysalustoja on vahvistettu maakunnassa määrätietoisesti, ja ne ovat keskeisessä roolissa myös maakunnan tulevien vuosien kehittämisstrategioissa, erityisesti Etelä-Savon älykkään erikoistumisen strategiassa 2022–2027, jossa Etelä-Savon kärjiksi on määritelty **metsä, ruoka, vesi, matkailu sekä hyvinvointi**.

Kärjet ja niihin liittyvät kehittämisalustat pohjautuvat Etelä-Savon tunnistettuihin vahvuuksiin, joihin kohdistetuilla investoinneilla ja panostuksilla voidaan tukea laajasti alueen ja eri toimijoiden kasvua, kehitystä ja kansainvälistymistä. Älykkään erikoistumisen strategia (ÄES) on samalla maakunnan kansainvälistymisstrategia.

Keskeisimmät Etelä-Savon kehittämisalustat, klusterit ja erityisosaamisalueet ovat:

- Mikkelin jätevedenpuhdistamon yhteyteen rakentunut, veden kiertotalouteen liittyvä EcoSairila- kehittämisalusta ja Blue Economy Mikkeli (BEM) osaamiskeskus. BEM-vesiklusteri on rekisteröity European Cluster Collaboration Platformille ja tavoittelee lähitulevaisuudessa pronssitason klusteriauditointia. Ekosysteemillä on kansainvälistä liiketoimintapotentiaalia.

- Arkisto- ja kirjastotoimialan osaamis- ja palvelukeskus Memory Campus ja sen yhteyteen Mikkelin Kalevankankaalle suunnitteilla oleva dataperustaiseen yritys- ja kehitystoimintaan erikoistuva MemoryLab -osaamis- ja innovaatiokeskittymä.
- Savonlinnan teknologiapuisto Nohevaan sijoittunut, metsäkärkeen liittyvä kokonaisuus. Se koostuu Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (XAMK) puun kuidunjalostamista kehittävästä Kuitulaboratoriosta ja metsäpuiden kasvullista lisäystä tutkivasta Luonnonvarakeskuksen KASVU 1 -laboratoriosta. Näiden rinnalle Nohevaan on rakentumassa massiivipuu- ja hybridirakentamisen laboratorio, joka valmistuttuaan vuonna 2023 vahvistaa mekaanisen puurakentamisen teollisuutta ja TKI-toimintaa sekä toteuttaa hallituksen ilmastonmuutoksen torjuntaan, hiilineutraalisuuteen ja puurakentamisen lisäämisen liittyviä tavoitteita.
- Etelä-Savon Ruokaklusteri on rekisteröity European Cluster Collaboration Platformille. Klusteri tukee toimialan kilpailukykyä ja kansainvälistymistä. Klusterissa on mukana TKI-organisaatioita ja yrityksiä sekä kolmannen sektorin toimijoita.
- Matkailu on BKT-osuudella arvioituna suhteellisesti erityisen merkittävä toimiala Etelä-Savossa. Matkailutoimialaan liittyy paitsi kehittyvää liiketoimintaa ja yritysosaamista, myös moniulotteista kehittämistoimintaa ja verkostoja. Parhaillaan on käynnissä kolme maakuntaa kattava European Region of Gastronomy-statuksen hakuprosessi vuodelle 2024, mikä avaa kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia ruoka- ja kulttuurimatkailun alueella. Saimaan alueelle tavoitellaan matkailua ja luovia aloja yhdistävän, ECCP-rekisteröidyn klusterin muodostumista.
- Hyvinvoinnin teemassa Etelä-Savossa on erityisosaamista mm. XAMK:in Active Life Lab- hyvinvointilaboratorissa Mikkelin Kalevankankaalla sekä Diakonia Ammattikorkeakoulun Pieksämäen yksikössä. Myös hyvinvointitoimialaan liittyy klusteroitumispotentiaali.

Etelä-Savossa toimivilla **toisen ja korkea-asteen oppilaitoksilla** on vahva rooli alueen maakunnan kehittämisalustoissa ja strategisten kärkialojen ympärille rakentuneiden klustereissa sekä osaajien kouluttajina.

Etelä-Savossa toimivat korkeakoulut ovat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk, Helsingin yliopiston, LUT yliopiston ja Aallon muodostama Mikkelin yliopistokeskus, Diakonia ammattikorkeakoulu sekä avoimia korkeakouluopintoja tarjoavat kesäyliopistot Mikkeliissä ja Savonlinnassa. Korkeakoulut muodostavat perustan alueen pito- ja vetovoimalle, osaavan työvoiman saannille ja elinkeinoelämän uudistumiselle. Maakunnan näkökulmasta korkeakoulujen erityinen vahvuus on koulutus sekä TKI-toiminta, jotka tukevat alueen strategisia tavoitteita ja kehittämisen kärkiä.

Eryteisesti monialaisen Xamkin merkitys maakunnassa korostuu. Sen TKI-toiminta on valtakunnan kärkeä rahoituksen, hankkeiden, yrityskumppaneiden ja asiantuntijoiden

sekä tuotettujen julkaisujen lukumäärällä mitattuna. Tutkintokoulutukset tuovat maakuntaan myös uusia opiskelijoita, joista merkittävä osa työllistyy alueelle. Xamkin vahvuusalat (metsä, ympäristö ja energia, digitaalinen talous ja kestävä hyvinvointi) tukevat maakunnan strategisia painopistealueita ja hyödyntävät alueen vahvuuksia.

Mikkelin yliopistokeskus koostuu Aalto-yliopiston International Business kandiohjelmasta, HY:n Ruralia-instituutista, Kansalliskirjaston Mikkelin toimipisteestä sekä Luomuinstituutista ja LUT yliopiston Mikkelin alueyksiköstä (bioenergian tutkimusryhmän Erotustekniikan osasto, LBM MIKKELI). Vuoden 2023 aikana sen koulutustarjonta laajenee LUTin vesitekniikan DI-tutkintoon. Lisäksi yliopistokeskuksen koulutustarjonta täydentyy tulevaisuudessa vesi- ja ruokateemoihin liittyvillä HY:n ja LUTin mikro-osaamiskokonaisuuksilla. Mucin vahvuuksina ovat erityisesti vedenpuhdistus, ruokajärjestelmän kestävyys, monipaikkaisuus ja vapaa-aika sekä kestävä talous ja osuustoiminta.

Diakilla on vahva rooli sote- ja kirkonalojen kouluttajana maakunnassa. Nykymuotoisen toiminnan rinnalla Pieksämäellä aloittaa vuoden 2023 aikana toimintansa TKI-yksikkö (DiakHub), josta ohjataan monimuotoista, liikkuvaa ja räätälöityä koulutusta ja TKI-toimintaa koko Itä-Suomeen. Diakin vahvuuksia ovat työelämätarpeisiin joustavasti vastaava tutkintokoulutus ja jatkuvien opintojen tarjonta koulutusaloillaan (sosiaali- ja terveysala, diakonia, nuorisotyö, tulkkaus), TKI-mallin rakentaminen alueella hyvinvoinnin ja osallisuuden sekä sosiaalisten innovaatioiden edistämiseksi sekä erityinen AMK-profiili koulutusalojen yhdistelmällä ja valtakunnallisena toimijana.

Korkea-asteen toimijoiden lisäksi myös maakunnan toisen asteen ammatilliset oppilaitokset ovat olleet vahvassa roolissa maakunnan strategisten kärkialojen vahvistamisessa ja klustereissa. Maakunnassa toimii useita toisen asteen ammatillisia opintoja tarjoavia oppilaitoksia, joista tutkinnon suorittaneet työllistyvät pääosin maakuntaan. Suurimpien toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, Etelä-Savon ammattiopiston sekä Ammattiopisto SAMledun ohella ammatillista koulutusta Etelä-Savossa järjestävät esimerkiksi STEP koulutus, Spesia, Tanhuvaaran urheiluopisto, Suomen Nuoriso-opisto sekä Itä-Karjalan Kansanopisto.

Etelä-Savosta uusia kumppanuuksia Central Baltic-ohjelmaan

Etelä-Savon maakunnan TKI-organisaatiot, kaupungit ja kunnat, elinkeinotoimijat ja hankeyhtiöt sekä yritykset ovat kokeneita hankevalmistelijoita ja -toteuttajia.

Ulkorajaohjelmiin sekä kotimaisiin ja kansainvälisiin hankkeisiin ovat aktiivisesti osallistuneet muun muassa oppilaitokset XAMK, ESEDU, SAMIEDU sekä Mikkelin yliopistokeskuksen toimijat LUT, Aalto yliopisto ja Helsingin yliopisto. Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy ja Savonlinnan hankekehitys ovat myös keskeisiä ja kokeneita hanketoimijoita myös kansainvälisesti.

Etelä-Savon maakuntaliitto

Pentti Mäkinen

maakuntajohtaja

Tiedoksi

Kymenlaakson liitto